

flumen misit post mulierem, stultam et erroneam A in tantum omnes bestias crudelitate vincet, ut terra ipsum mundi Creatorem eoqui non pertimescat. Hæc autem bestia de mare ascendit, quia amaritudinis et desperationis filius, de hac mundi procellosa tempestate consurget. Septem autem capita, septem ejus discipulos significant; decem vero cornua, decem reges erunt, qui ipsum quasi Deum colent et adorabunt. Unde et decem diademata habere dicuntur, quæ regis sunt dignitatis. Nomina autem blasphemiarum super capita ejus memorantur; quia supradicti perditionis filii ipsum Deum blasphemabunt, atque ipsam Trinitatem perversa ratione dividere audebunt.

flumen misit post mulierem, stultam et erroneam A in tantum omnes bestias crudelitate vincet, ut terra ipsum mundi Creatorem eoqui non pertimescat. Hæc autem bestia de mare ascendit, quia amaritudinis et desperationis filius, de hac mundi procellosa tempestate consurget. Septem autem capita, septem ejus discipulos significant; decem vero cornua, decem reges erunt, qui ipsum quasi Deum colent et adorabunt. Unde et decem diademata habere dicuntur, quæ regis sunt dignitatis. Nomina autem blasphemiarum super capita ejus memorantur; quia supradicti perditionis filii ipsum Deum blasphemabunt, atque ipsam Trinitatem perversa ratione dividere audebunt.

flumen misit draco de ore suo. Quid enim terra hoc in loco, nisi Christi humanitas intelligitur (1543)? Hæc enim aperuit os suum et absorbit 336 flumen, quod misit draco de ore suo. Postquam enim aperuit os suum ad prædicandum, forma vivendi et regula fidei data est, qua omnes hæreses destruuntur; eo quoque jubente, flumina cessant, mare et venti conquiescunt; fit pax et tranquillitas magna, quoniam nisi eo permittente, mali contra bonos sævire non audent. Et iratus est draco in mulierem, et abiit facere prælium cum reliquis de semine ejus, qui custodiunt mandata Dei, et habent testimonium Jesu. Vincitur draco, et draco non quiescit, repulsus irascitur, nec erubescit. et quod in aliis non potest hoc in aliis facere tentat (1544). A matre separatur, filios persequitur; et quia Ecclesiæ principibus, ex quibus cæteri originem ducunt, resistere non valuit, contra eorum filios bella gerit, quos tamen Dei mandata et testimonia habere cognoscit, neque enim magnopere de aliis curat. Unde scriptum est: «Fili, accedens ad servitutum Dei, præpara animam tuam ad tentationem (Eccli. 11, 1).» Sequitur: Et stetit super arenam maris. Pugnate viriliter sancti Dei, quia supra firmam petram fundati et firmati estis; stat enim adversarius vester super arenam maris; qui si vel leviter percussus fuerit, statim cadet; utpote qui nullius stabilitatis fundamentum habet.

CAPUT XIII.

Et vidi de mari bestiam ascendentem, habentem capita septem, et cornua decem; et super cornua ejus decem diademata, et super capita ejus nomina blasphemiarum. Quid enim per hanc bestiam, nisi Antichristum intelligimus? Qui merito quidem bestia dicitur, quia omni humanitate et ratione destitutus,

(1543) Cod. «Vat. : Hæc Christi terra adjuvit mulierem : hæc a periculo mortis liberavit Ecclesiam. Hæc aperuit os suum, et absorbit flumen, quod misit draco de ore suo. Postquam enim os suum ad prædicandum Christus aperuit, forma vivendi, etc.

(1544) Quanta passi sint Christiani sub Decio imperatore, ex Eusebio lib. vi, c. 41, abunde constat. Paululum quieverant; nam initia imperii Diocletiani ejus successoris mitiora fuerant. Sed brevi immanior et sævior factus omnes feritatis habenas contra eos laxavit, ac crudelioribus adjunctis suppliciis necavit. Videtur ergo diabolus fortitudine martyrum superatus, at gloriæ invidens Ecclesiæ, superstites ejus, filios perdere molitus est.

(1545) Cod. Vat., subjungit.

(1546) Totum hoc caput prophetica videtur Antichristi descriptio, cujus artes et calliditates fal-

lendi homines sub diversis ferarum aspectibus exponuntur, ut modo pardus, modo ursus, modo leo exhibeatur. Dicitur etiam draco seu dæmon illi virtutem suam et potestatem magnam dedisse, quia multa portento similia facturus est ad decipiendas gentes, quæ eum tanquam Deum honorabunt et verebuntur. Putant nonnulli ad majorem deceptionem, ne quid dissimile Christo habere videatur, simulaturum se mori ac postea quasi a mortuis resurrectum, appariturum; quibus explicant illa verba: «Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in morte, et plaga mortis curata est, et admirata est omnis terra. » Vid. Cornelium. Hæc alii intelligunt de Juliano Apostata, in quo bestia, id est persecutio, quæ sub Constantino et Constantio principibus extincta videbatur, quodammodo atrocior revixit. Ita Calmet.

Et bestia quam vidi, similis erat pardo, et pedes ejus sicut pedes ursi, et os ejus sicut os leonis, et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. Pardus est animal multa macularum variete depictum; merito ergo hæc bestia pardo similis dicitur, quia ut infida, instabilis, versipellis, omnibus mentitur, et in omnes deceptionis se vertit figuras. Et pedes ejus sicut pedes ursi, qui, quamvis plantæ hominis similitudinem habere videantur, post se tamen gradientes decipiunt; unde fit ut cum ad ursi fauces pervenerint, non hominem, sed crudelem bestiam secutos se esse sciant. Unde subditur. Et os ejus, sicut os leonis. Quos enim vel colorum varietate, vel pedum similitudine decipit, eos ore leonis humiliat atque comminuit; alios igitur vario flore verborum, alios falsi pedes, id est pravi operis imitatione, alios vero leonina rabie et feritate suo cœtui (1545) jungit, sibique subjicit. Ideoque subinferens ait. Et dedit illi draco virtutem suam et potestatem magnam. In tantum enim sua virtute et potestate hunc perditionis filium malignus spiritus replebit, ut non homo, sed Deus a pluribus esse putetur. Unde Apostolus ait: «Qui adversatur, et extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat ostendens se tanquam sit Deus (II Thess. 11, 4) (1546).

Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in morte, et plaga mortis curata est, et admirata est universa terra post bestiam, et adoraverunt draconem, qui dedit potestatem bestię, et adoraverunt bestiam, dicentes: quis similis bestię? Et quis poterit pugnare cum ea? Potest autem hoc ad litteram

D lendi homines sub diversis ferarum aspectibus exponuntur, ut modo pardus, modo ursus, modo leo exhibeatur. Dicitur etiam draco seu dæmon illi virtutem suam et potestatem magnam dedisse, quia multa portento similia facturus est ad decipiendas gentes, quæ eum tanquam Deum honorabunt et verebuntur. Putant nonnulli ad majorem deceptionem, ne quid dissimile Christo habere videatur, simulaturum se mori ac postea quasi a mortuis resurrectum, appariturum; quibus explicant illa verba: «Et vidi unum de capitibus suis quasi occisum in morte, et plaga mortis curata est, et admirata est omnis terra. » Vid. Cornelium. Hæc alii intelligunt de Juliano Apostata, in quo bestia, id est persecutio, quæ sub Constantino et Constantio principibus extincta videbatur, quodammodo atrocior revixit. Ita Calmet.

sic etiam intelligi, ut quia (1547) Christi mortem et resurrectionem audierat, cupiens ejus potentiam exinanire, hoc vel in se, vel in aliquo discipulorum suorum facere simulet, quod omnes in Christo factum admirarentur. **337** Unde non occisum, sed quasi occisum dicit, Quod si allegorice intelligamus, unum de capitibus in morte occisum, unum aliquem hæresiarum defecisse significat. *Cujus plaga mortis curata est, quia alius pro eo succedet*, qui tantæ iniquitatis erit, ut mors et plaga prioris oblivioni tradatur, nisi enim magnum aliquod inusitatumque signum viderent, nequaquam diceretur, *et admirata est universa terra post bestiam. Et adoraverunt draconem quidedit potestatem bestię*. Prius enim diabolus, qui in eo est, quasi virtutem aliquam et divinitatem adorant; deinde ipsum divinitatis filium, quem omnipotentia et divinitate plenum (1548) adorant et venerantur, dicentes: *Quis similis bestię? aut poterit pugnare cum ea?* Quæ et mortuos suscitavit et propriam virtutem cuilibet tam cito largitur. Aufert cui vult, dat cui vult, suæ divinitatis potentiam, qui si forte occidatur, confestim mortis ejus plaga curatur.

Et datum est ei loquens magna, et blasphemiam, et data est illi potestas, facere menses quadraginta duos, et aperuit os suum in blasphemias ad Deum, blasphemare nomen ejus, et tabernaculum nomen ejus, et eos, qui in cælo habitant, et datum est illi bellum facere cum sanctis, et vincere illos, et data est ei potestas in omnem tribum, et populum, et linguam, et gentem, et adoraverunt eam omnes, qui habitant in terra, quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ, et agni, qui occisus est ab origine mundi. Datum est, inquit, ei a principe tenebrarum, cui totis viribus serviet, os loquens magna, os loquens adversus Deum iniquitatem, os loquens (1549) blasphemias, se solum Deum esse confirmans. Quod autem quadraginta et duos menses sit regnaturus, sæpe jam diximus. Blasphemabit autem Deum, et Ecclesiam ejus, et servos, et angelos ejus, prædicans et dicens omnia esse falsa quæ de Christo et Ecclesia ejus dicimus prophetas fuisse locutos. Faciet insuper bellum cum sanctis, et non solum alios, verum etiam ipsum Henoch et Eliam temporaliter vincet, et martyrio, consummabit; data est enim ei potestas in omnem tribum filiorum Israel, et in omnem populum, cujusunque linguae, vel gentis fuerit. Et adorabunt, et colent eum omnes, qui habitant terram; omnes videlicet qui prædestinati ad vitam non sunt; quorum

nomina in libro vitæ, quæ Agnus scripsit et aperuit ab origine mundi, scripta non sunt, qui ideo quidem occisus est, ut nos a morte liberaret et cæli nobis secreta revelaret (1550). Sequitur:

Si quis habet aures audiat, qui in captivitatem duxerit, in captivitatem vadit. Qui in gladio occiderit, in gladio oportet eum occidi. Hic est patientia, et fides sanctorum. Si quis, inquit, cordis aures habet, si cui sanus est intellectus, audiat quæ dicta sunt: caveat, ne decipiatur a deceptoribus; hæc quidem veraciter sciat et nullatenus dubitet, quoniam qui in captivitatem alios duxerit, quis animas hominum decipiens captivas diabolo tradiderit, ipse quoque in captivitatem ibit, et manibus pedibusque ligatis in tenebras projicietur exteriores; qui in gladio occiderit, in gladio oportet eum occidi; quia qui in gladio deceptionis (nam et deceptio gladius est) aliquem perdidit, ipse quoque gladio æternæ damnationis jugulabitur (1551). *Et hic quidem est patientia, et fides sanctorum*; hic probabitur quis patiens sit atque fidelis: sicut enim in igne aurum, sic in tribulatione probatur sanctus.

Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, et habebat cornua duo similia agni, et loquebatur sicut draco, et potestatem prioris bestię omnem faciebat in conspectu ejus, et fecit terram, et habitantes in ea adorare bestiam primam, cujus curata est plaga mortis. Hæc autem bestia fortasse illud caput est, quod superius in morte (1552) dicitur esse occisum; ideoque de terra ascendere videtur, quasi de sepultura resurgere, quia ejus mortis plaga curata est (1553). Unde et cornua duo similia agni habere perhibetur, ut ipse quoque immolati, resurgentisque agni nostri figuram et similitudinem in se monstraret. Sed quoniam superbe, et quasi draco venenosa verba proferens loquebatur, non veram agni innocentiam habuisse dignoscitur, quamvis ejus speciem simularet. Faciebat autem (1554) potestatem prioris bestię in conspectu ejus, quoniam eodem iniquitatis spiritu plena erat, neque ab ea dissidebat in miraculis, cui similis erat in falsitate. Et fecit terram, et habitantes in ea adorare primam bestiam, cujus curata fuerat plaga mortis. **338** Potest autem sic distingui, ut intelligatur, quod hæc bestia, cujus curata fuerat plaga mortis, fecerit terram, et habitantes in ea adorare bestiam primam. Quod si et ipsam primam occisam et curatam intelligamus, non erit inconveniens; cum frequenter totum pro parte ac-

(1547) Cod. « Vat. De Christi morte, et resurrectione audierat, cupiens ejus potentiam exinanire, » etc.

(1548) Cod. Vat., *opinantur, adorant*, etc.

(1549) Cod. Vat., *blasphemiam*.

(1550) Dicitur autem occisus ab origine mundi Christus non in re, sed in typis atque figuris, ut in Abele, in Isaaco et in patriarchis, qui eum repræsentaverunt.

(1551) Fideles hortatur Apostolus ut ab Antichristi deceptionibus caveant, quia ipse et hi qui ab eo seducti fuerint, ad tartara perpetuis incendiis damnant pertrahentur. Illi autem, qui patienter persecu-

tionem sustinuerint, æterno gaudio donabuntur.

(1552) Cod. Vat., *dixit*.

(1553) Rursus hic in similitudine bestię duo cornua habentis Antichristus designatur, duoque cornua habere dicitur, speciem scilicet et simulationem mansuetudinis ac sanctimonię ad sibi conciliandam sequelam hominum, qui facile his circumveniuntur. Ita Cassiodorus, qui addit; quod « tam multa Antichristus miraculorum signa facturum est, ut magna devotione adorari faciat idolum, sacrilega falsitate compertum. »

(1554) Cod. Vat., *omnem*.

litteris editus est. Litteras autem omnes apud Græcos numerum exprimere manifestum est. In numero ergo litterarum illius posuit nomen, ut lectoris intellectum exorceret, et tale est ac si diceret: In quo nomine hic numerus reperitur, id est sexcenti sexaginta sex, ipsum est nomen ejus. Ut si dicatur ANTEMOS (1562) (1563), qui interpretatur *contrarius*, inde enim Antichristus vocatur, id est Christo *contrarius*. Vides igitur quam bene hoc nomen sibi conveniat, quod quidem totum numerum supradictum in se contineat hoc modo. Nam A significat unum, N quinquaginta, T trecentos, E quinque, M quadraginta, O septuaginta, Σ ducentos: qui numerus simul collectus facit 666. Verbi gratia A unum, N quinquaginta, T trecentos, E quinque, M quadraginta, O septuaginta, Σ ducentos. Vocatur autem apud Græcos ANTEMOS, qui apud nos dicitur *Antichristus*, atque utrumque idem significat. Sunt et alia nomina, quæ eidem ipsi quadam verborum circuitione convenire videntur, quæ quidem quoniam prædictum in se numerum continent, a veteribus posita sunt; nullum tamen nomen ita conveniens est Antichristo, ut hoc quod modo diximus, ANTEMOS. Nos tamen, ut lectori satisfaciamus, cætera quoque nomina ponemus. Sunt autem APNOYME, quod interpretatur *nego*, et TETAN, quod dicitur *sol*. Et ΓΕΝΕΗΠΙΚΟΣ, quod *gentium, seductor* intelligitur (1564). Quomodo autem hæc nomina illi conveniant, prudens lector manifeste intelligit. Causa vero brevitatis singulariter nomina ipsa, numerosque signemus. A significat unum, P centum, N quinquaginta, O septuaginta, Y quadringentos, M quadraginta, E quinque, T trecentos, E quinque, I decem, T trecentos, A unum, N quinquaginta; Σ tres, E quinque, N quinquaginta, Σ ducentos, H octo, P centum, I decem, K viginti, O septuaginta, Σ ducentos. Quidam etiam Latinis litteris hoc nomen exprimere voluerunt, sed quia Græce hic liber editus est, non multum ad rem pertinere videtur. Ipsum tamen, quamvis inutile, et nos ponamus. Est autem hoc DICLVX. D namque apud nos quingentos, I unum, C centum, L quinquaginta, V quinque, X decem significant; quæ simul collecta fiunt sexcenti sexaginta sex. Sed quid aliud hoc significare videtur, nisi quod ejus adulatores eum deprecantes, dicent: Dic lux; loquere, legislator, ne taceas, tu quid lumen es, monstra per quam viam incedere debeamus (1565). Sed de his hactenus.

CAPUT XIV.

Et vidi, et ecce angelus stabat supra montem Sion,

(1562) Marchesius et editio Lugdunensis Biblioth. PP. legunt ANTEMOC, sed mendose. Ex Vaticano autem codice restituimus ANTEMOS ut postrema verbi littera exhibeat notam Σ, quæ apud Græcos in designandis numeris valet 200.

(1563) Cod Vat. Latine scribit: *Antemos*.

(1564) Hæc nomina vide apud Calmet in nunc locum, qui subjectis notis, litterarum cujusque nominis potestatem exponit, et ad numerum 666 affabre, ut auctor noster, accommodat.

et cum illo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen ejus et nomen patris ejus scriptum in frontibus suis. Narravit superius beatus Joannes, qualiter et ubi cum omni exercitu suo Antichristum viderit, qualiterque omnes qui ab eo seducti fuerant nomen ejus, aut in dextera, aut in fronte habuerint. Nunc autem de Christo et de his qui cum eo erant, ubi eos viderit, et quo nomine etiam ipsi in frontibus suis signati fuerint, narrare incipit, *Vidi, inquit, et ecce agnus stabat supra montem Sion.* Hic est ille agnus, de quo scriptum est: « Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi » (Joan. 1, 29). » Qui bene supra montem Sion stare videtur, quia Ecclesiæ rex, et princeps in omnibus adversis semper ei auxiliatur. Unde ipse ait: « Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus, prædicans præceptum Domini » (Psal. 11, 6). » Vidit autem cum illo centum quadraginta quatuor millia, per quos omnem Ecclesiæ multitudinem intelligimus. Hic enim numerus sic in duodena millia dividi potest, ut unusquisque duodecim apostolorum, duodena millia in partem habeat, qui etiamsi in suas partes dividatur, nulla ejus pars vacat a mysterio. Centenarius namque numerus perfectus est; quem quia imperfectum Dominus esse voluit, ad eum complendum pro una ove de cælis descendit. Unde ipse ait: « Quis est homo qui habet centum oves, si perdiderit unam ex illis, nonne dimittit nonaginta novem in deserto, et vadit illam quærere quæ perierat? » (Luc. xv, 4.) Quadragenarius autem numerus in tantum convenit pœnitentibus, ut et Moyses et Elias, et per se mundi Salvator quadraginta diebus jejunaverit, quos et S. Ecclesia per singulos annos, usque ad finem sæculi imitabitur. Sed quid de quaternario dicam, qui propter quatuor Evangelia, totidemque virtutes principales, ubique sacratissimus invenitur? Mille-narius autem numerus continet, et cum ipse ex aliis numeris constituatur, nullum alium numerum habet supra se, qui ex millenis confici possit. Merito ergo beatus Joannes centum quadraginta quatuor millia cum Agno stantes vidisse describitur, ut per centum summam virginum perfectionem, per quadraginta vero, omnes peccatores ad veram pœnitentiam conversos: per quatuor autem cunctos Evangeliorum observatores, qui quasi quadrati lapides, semper firmi et stabiles in fide perstiterunt. Per millia vero, omnes cujuscunque sexus, cujuscunque ordinis, cujuscunque conditionis, cujuscunque gentis, et linguæ multitudinem intelligamus. (1566). Omnes autem isti nomen ejus, et

(1565) Qui Diocletianum pro hac bestia intelligere volunt in nomine Diocles Augustus computatis litteris juxta numerationem latinorum, numerum 666. confici aiunt. Porro interpretationem hujusmodi probatam quoque fuisse Meldensi episcopo Bossueto, testatur Calmet in Apoc. cap. xiii, n. 18, ac sibi omnium, quæ in hunc locum afferuntur, probatissimam videri.

(1566) Hujusmodi prolixam S. Brunonis interpretationem brevibus perstrinxit Cassiodorius in-